

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Петренко Ю. О., здобувачка спеціальності «Початкова освіта» Житомирського державного університету ім. Івана Франка

Підготовка майбутніх вчителів початкових класів до формування комунікативної компетентності молодших школярів – це складний і багатогранний процес, який вимагає не лише глибоких теоретичних знань, а й практичних навичок та розвинених особистісних якостей. Майбутній вчитель повинен мати глибоке розуміння психологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку, володіти сучасними теоріями комунікації та знати різноманітні методики розвитку мовлення. Крім того, він має опанувати технології інтерактивного навчання, які дозволяють зробити навчальний процес цікавим та ефективним, а також вміти створити в класі атмосферу довіри та відкритості, де кожен учень почуватиметься комфортно. Важливими особистісними якостями вчителя є емпатія, тобто здатність співпереживати іншим, вміння слухати і чути своїх учнів, терпіння, яке дозволяє знайти індивідуальний підхід до кожної дитини, креативність, що сприяє розробці цікавих і нестандартних навчальних завдань, та постійне прагнення до самовдосконалення, адже освітня галузь постійно розвивається.

Комунікативна компетентність (від лат. *communico* – роблю загальним, зв'язую, спілкуюся і *competens* (*competentis*) – здатний) означає сукупність знань про норми і правила ведення природної комунікації – діалогу, суперечки, переговорів та ін. [1]. Саме формування цієї компетентності є однією з головних завдань сучасної освіти.

У контексті сучасної освіти, де все більший акцент робиться на розвитку м'яких навичок, таких, як комунікація, критичне мислення та співпраця, роль вчителя значно змінюється. Відходячи від традиційної ролі передавача знань, сучасний педагог стає організатором навчального процесу, який стимулює активну діяльність учнів. Саме вчитель як фасилітатор створює умови для розвитку комунікативної компетентності в дітей, забезпечуючи їхню успішну соціальну адаптацію та академічну успішність. Вчитель початкової школи – це не просто передавач знань, а й наставник, друг і перший орієнтир у світі знань. Його роль у житті дитини важко переоцінити, адже саме в початковій школі закладаються основи особистості, формуються світогляд, цінності та вміння.

У науковій літературі підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності учнів розглядається в межах таких підходів [2]:

- *професіографічного* – дозволяє визначити ключові компетентності вчителя, необхідні для успішної роботи в цьому напрямку;
- *діяльнісного* – фокусується на активній ролі учня в процесі навчання і розвитку комунікативних навичок;
- *компетентнісного* – орієнтований на формування в учнів комплексу знань, умінь і навичок, необхідних для ефективної комунікації;
- *технологічного* – передбачає використання сучасних технологій і інноваційних методів навчання для розвитку комунікативних компетентностей.

На нашу думку, у процесі підготовки студентів – майбутніх учителів початкової школи важливо, щоб вони усвідомили, що комунікативні навички, основи умінь соціальної взаємодії, що закладаються в дітей вже починаючи з раннього віку, саме в молодшому шкільному віці зазнають суттєвого розвитку та супроводжуватимуть дитину протягом усього життя. Саме тому вчитель має так організувати діяльність дітей, щоб вона найповніше сприяла розвитку їх комунікативної компетентності. Для цього вчитель:

1. Створює сприятливе комунікативне середовище в класі, де діти почувають себе в безпеці і можуть вільно висловлювати свої думки. Зокрема, використовує інтерактивні технології, які сприяють розвитку зв'язного мовлення, умінь аудіювання, читання і письма.

2. Надає зворотній зв'язок, допомагаючи дітям усвідомити свої досягнення і прогалини у знаннях, підказує, над якими проблемами потрібно працювати.

3. Демонструє модель ефективної комунікації: фігура вчителя для дітей слугує прикладом ефективної комунікації, адже педагог своєю комунікативною поведінкою виступає живим прикладом для дітей, як правильно висловлювати свої думки, слухати інших і вирішувати конфлікти.

4. Співпрацює з батьками, щоб забезпечити послідовність та єдність підходів у вихованні дитини і допомогти їй розвивати комунікативні навички поза школою.

У процесі формування в молодших школярів комунікативної компетентності вчитель повинен мати в своєму арсеналі різноманітні методи і прийоми, серед яких: читання вголос, розповіді, дискусії, рольові ігри, проектна діяльність, *storytelling*, різноманітні ігрові та інтерактивні вправи. Безперечно, це вимагає глибокого розуміння теоретичних основ методики, сформованої педагогічної майстерності, власного педагогічного почерку.

Шляхи вдосконалення підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування комунікативної компетентності молодших школярів потребують комплексного підходу. Важливим компонентом підготовки є організація педагогічної практики в реальних шкільних умовах, де студенти можуть застосувати набуті знання на практиці, отримати

зворотний зв'язок від досвідчених педагогів та адаптувати свої знання до конкретних умов роботи.

Оскільки саме вчитель відіграє ключову роль у формуванні особистості учня, він є для дитини взірцем для наслідування, його манера спілкування, стиль викладання та ставлення до інших людей безпосередньо впливають на становлення особистості дитини. Ефективність навчання безпосередньо залежить від того, наскільки комфортно дитина почувається в класі, а створення такого сприятливого освітнього середовища – це прямий обов'язок вчителя. Адже саме він створює простір, де кожна дитина має можливість висловити свою думку, задати питання та співпрацювати з однолітками. Важливо розуміти, що кожна дитина унікальна і потребує індивідуального підходу, який вчитель повинен вміти знайти, враховуючи особливості та потреби кожного учня.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Особистісно-зорієнтоване виховання : навчально-методичний посібник. Київ: ІЗМН, 1998. 204 с.
2. Попова О. І. Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності учнів. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки, 2017. С. 290-294.